

PANDEMİDE KADIN GİRİŞİMCİLER

RAPORU

Mart 2021

İÇİNDEKİLER

1. Araştırma Tasarımı
2. Araştırma Bulguları
 - Girişimci Profili
 - Pandemi Dönemine İlişkin Görüşler
 - Pandemi Döneminde İşyeri
 - Pandemi Döneminde Günlük Hayat

ARAŞTIRMA TASARIMI

1

ARAŞTIRMA KÜNYESİ

PANDEMİDE KADIN GİRİŞİMCİLER	
Araőtırmanın Amacı	Araőtırmanın temel amacı Mart 2020'den beri süregelen pandemi döneminde kadın girişimcilerin durumunu tespit etmek, yaşadıkları problemleri anlamaktır
Yöntem	Online görüşme (CAWI).
Örnekleme	KAGİDER tarafından 9000 kadın girişimciye soru formu linki yollanmış ve 300 kadın girişimci tarafından anket tamamlanmıştır.
Raporlama	Araştırma 300 kadın girişimcinin verisi kullanılarak raporlanmıştır. Ortak sorularda Ipsos Koronavirüs Salgını ve Toplum araőtırması Genel Kamuoyu sonuçları ile karşılaőtırmalar yapılmıştır.
Saha tarihi	Aralık 2020-Őubat 2021

YASAL BİLGİLENDİRME

© 2020 Ipsos. Tüm Hakları Saklıdır. Türkiye'yi Anlama Kılavuzu 2020 Raporu, Ipsos'un izni olmaksızın sosyal medya da dahil üçüncü bir kurum/kişi/medya ile paylaşılamaz. Ipsos tarafından paylaşımına müsaade edilmesi halinde ise bu paylaşım ancak Ipsos'un ismi belirtilmek suretiyle yapılabilir.

ARAŞTIRMA BULGULARI

2



GİRİŞİMİN PROFİLİ

GİRİŞİMİN PROFİLİ- ÖZET

1 Kadın girişimciler girişimlerini kurmadan önce **iş hayatında ücretli** olarak çalışmış sonra girişimlerini kurmuş.

2 Girişimler ağırlıklı olarak **imalat ve hizmet sektöründe** faaliyet gösteriyor

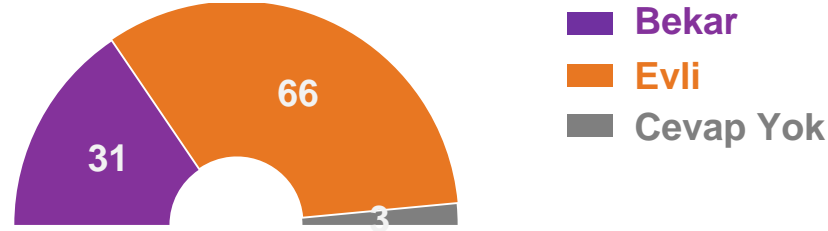
3 Kurdukları girişimlerin **çoğunluk hissesine** sahip ve üst yönetimde görev alıyorlar.

GİRİŞİMCİ PROFİLİ: Ağırlıklı olarak 36-55 yaş grubunda olan kadın girişimcilerin %78'i yüksek öğretim mezunu.

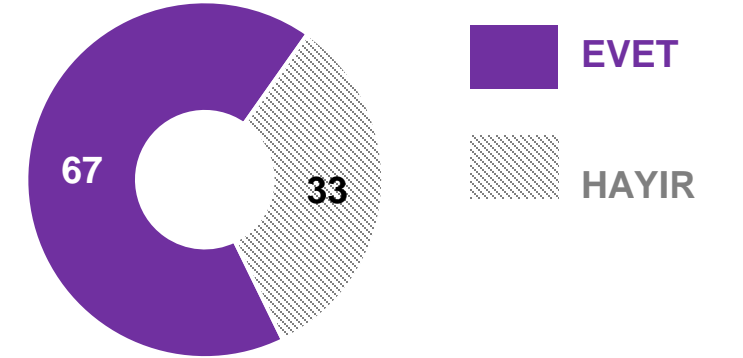
YAŞ (%)

24 yaş ve altı	1
25-35	18
36-45	32
46-55	31
56-üzeri	17
ORTALAMA	45 yaş

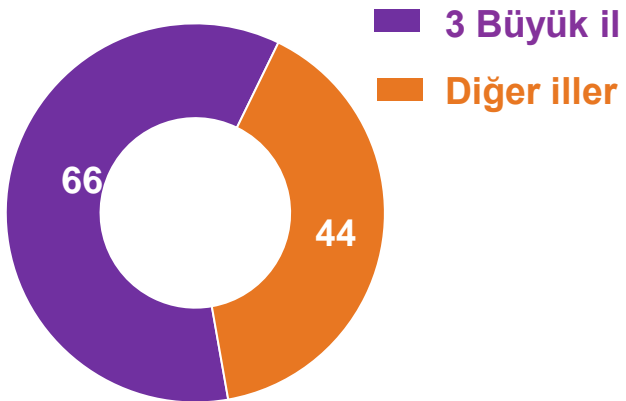
MEDENİ DURUM(%)



ÇOCUK SAHIPLIĞI (%)



İL (%)

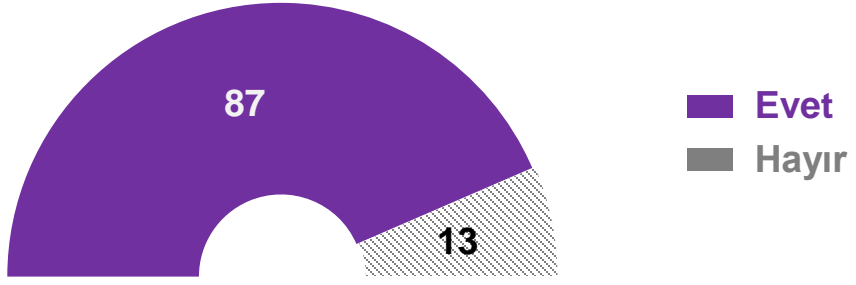


EĞİTİM(%)

Ortaokul mezunu	1
Lise mezunu	12
Yüksekokul mezunu	9
Üniversite mezunu	48
Yüksek lisans mezunu	27
Doktora sahibi	3

İŞ DENEYİMİ

ÜCRETLİ BİR İŞTE ÇALIŞMA DENEYİMİ (%)



Daha önce herhangi bir işte ücretli çalışan olarak çalıştınız mı?

n=300

TOPLAM ÇALIŞILAN YIL (%)

1 -2 yıl	4
3-5 yıl	3
6-10 yıl	14
11 yıl ve daha uzun	79
Ortalama	20,3 yıl

Önceki iş deneyimlerinizi de göz önünüze aldığınızda, toplam kaç yıldır çalışıyorsunuz?

Her 10 kadın girişimciden 9'u kendi girişimlerini kurmadan önce başka bir işte ücretli olarak çalışmış, ortalama 20 senedir iş hayatındalar

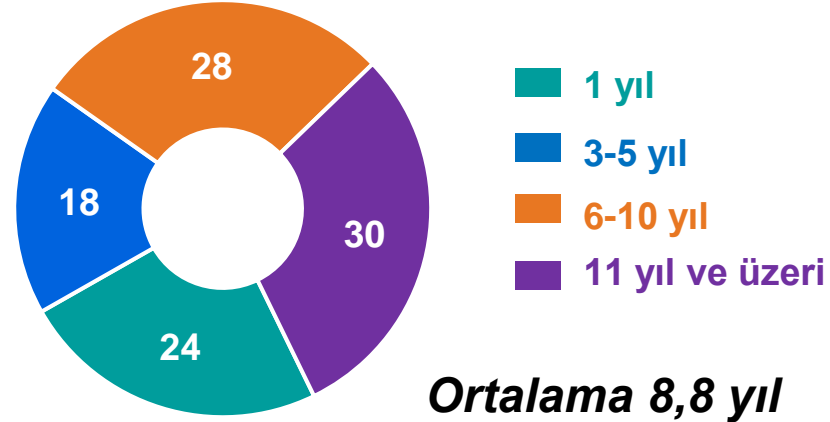
GİRİŞİMİN PROFİLİ

GİRİŞİMİN KURULUŞ YILI (%)

2020 yılı	9
2015-2019 yılları arası	40
2010-2014 yılları arası	16
2000-2009 yılları arası	16
2000 yılı ve öncesi	19
Ortalama	2008 yılı

İşletmeniz kaç yılında kuruldu?

GİRİŞİMDE ÇALIŞILAN YIL (%)



Siz bu işletmede kaç yıldır görev alıyorsunuz?

20 yılı aşkın süredir çalışan kadın girişimciler ortalama 8,8 senedir kendi işlerini yürütüyor.

Girişimlerinin %9'u son 1 sene yeni kurulmuş işletmeler olmak üzere, %65'i 10 sene ve üzeridir faaliyet gösteriyor.

n=300

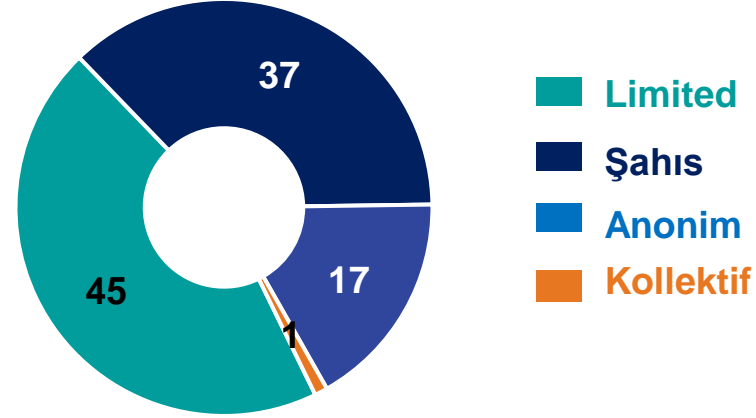
GİRİŞİMİN PROFİLİ

GİRİŞİMİN FAALİYET ALANI (%)

Hizmet	45
İmalat	31
Toptan ve Perakende Ticaret	16
Tarım /hayvancılık faaliyetleri	4
İnşaat	3
Ulaştırma ve Depolama	1

İşletmenizin ekonomik faaliyet alanı nedir?

İŞLETMENİN YASAL STATÜSÜ (%)



İşletmenizin mevcut yasal statüsünü belirtir misiniz?

Girişimler ağırlıklı olarak hizmet ve imalat alanında faaliyet gösteriyor. Mevcut yasal statüleri ise ağırlıklı olarak Limited ya da Şahıs şirketi.

n=300

GİRİŞİMİN PROFİLİ

SAHİP OLUNAN HİSSE (%)

%91-100	58
%71-90	3
%51-70	5
%41-50	17
%1-40	17
Ortalama	%75

İşletmedeki hisselerin yüzde kaçına sahipsiniz?

n=300

POZİSYON / STATÜ (%)



Her 10 Kadın girişimciden 7'si kurdukları girişimlerde çoğunluk hisseye sahip ve şirketlerinde genel müdür ya da yönetim kurulu başkanı olarak görev almaktalar.



PANDEMİ DÖNEMİNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELER

PANDEMİ DÖNEMİNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELER- ÖZET

1 **Ekonomi ve Salgın** Türkiye'nin en önemli sorunları

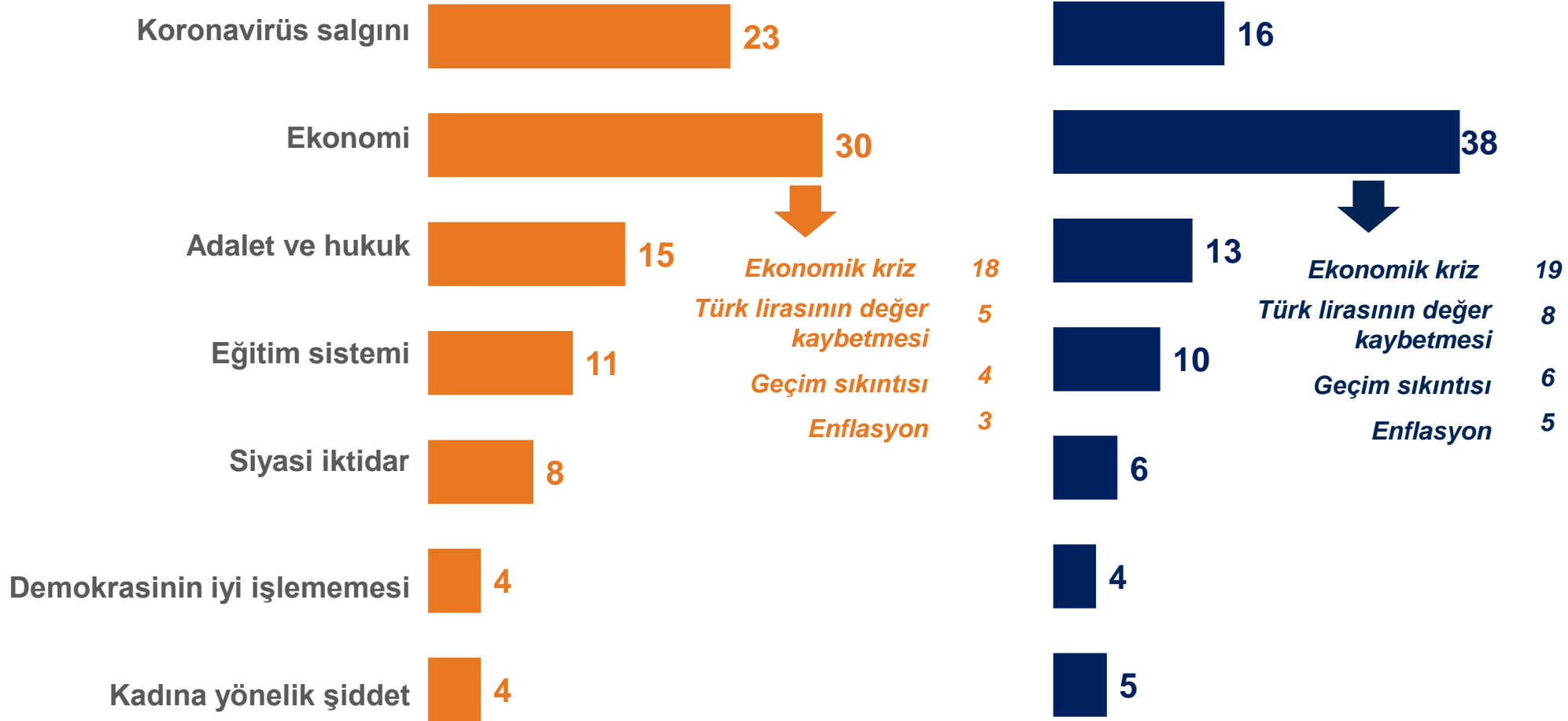
2 Salgının hem Dünya, Türkiye ekonomisi hem de kişisel ekonomileri ve işyerleri için **tehlikeli** görme eğilimi kuvvetli

3 Her 4 kadın girişimciden 3'ü salgının en erken **2021 sonunda** kontrol altına alınacağını düşünüyor.

TÜRKİYE’NİN SORUNLARI

EN ÖNEMLİ (%)

ENDEKS (%) (verilen 3 cevabın ağırlıklı ortalaması)

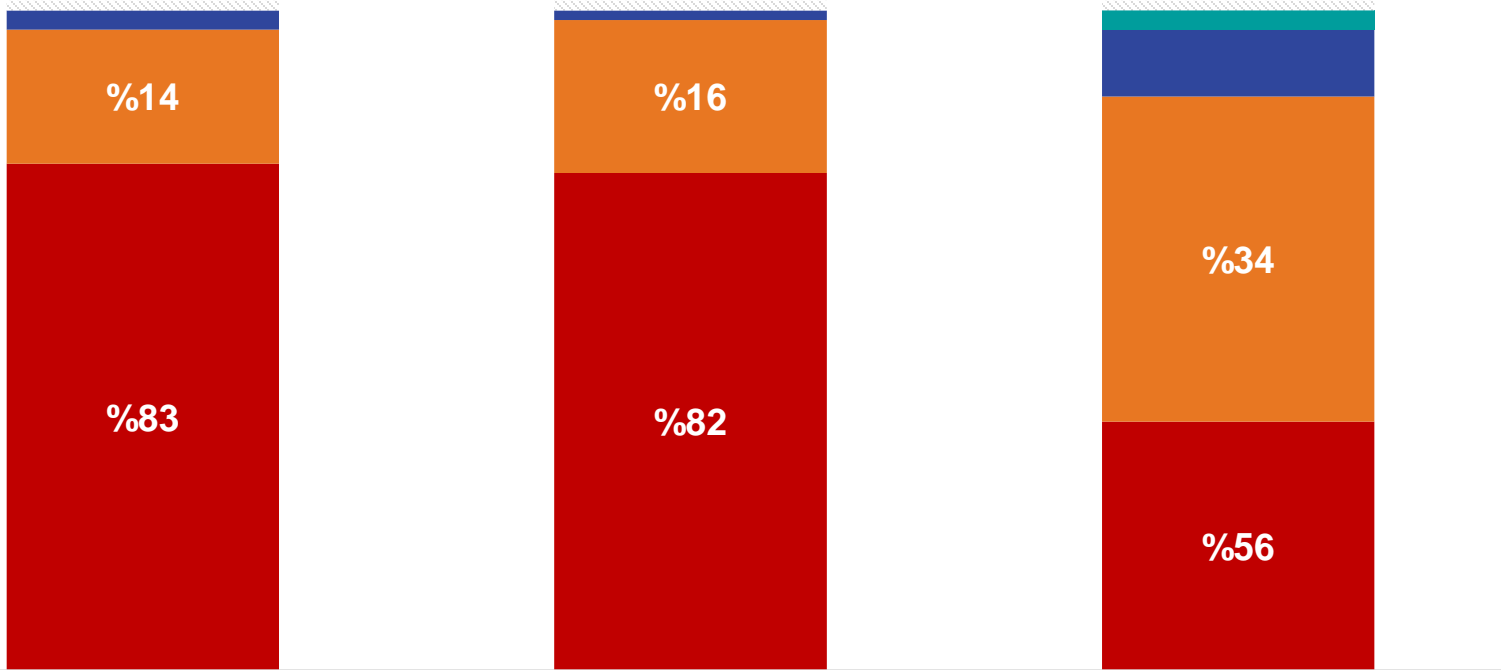


Ekonomi bugün için Türkiye'nin en önemli sorunu olarak öne çıkıyor. Koronavirüs ekonomiden sonra 2. sırada belirtilen sorun.

n=300

Sizce şu anda Türkiye'deki en önemli 3 sorun nedir?

VİRÜSÜN GENEL TEHDİT ALGISI



Dünya

Türkiye

Sizin veya ailenizden biri

■ Ciddi bir tehlike oluşturuyor

■ Pek bir tehlike oluşturmuyor

▨ Fikri yok

■ Kısmen bir tehlike oluşturuyor

■ Hiçbir tehlike oluşturmuyor

n=300

17 -

© Ipsos | Pandemiye Kadın Girişimciler – Mart 2021

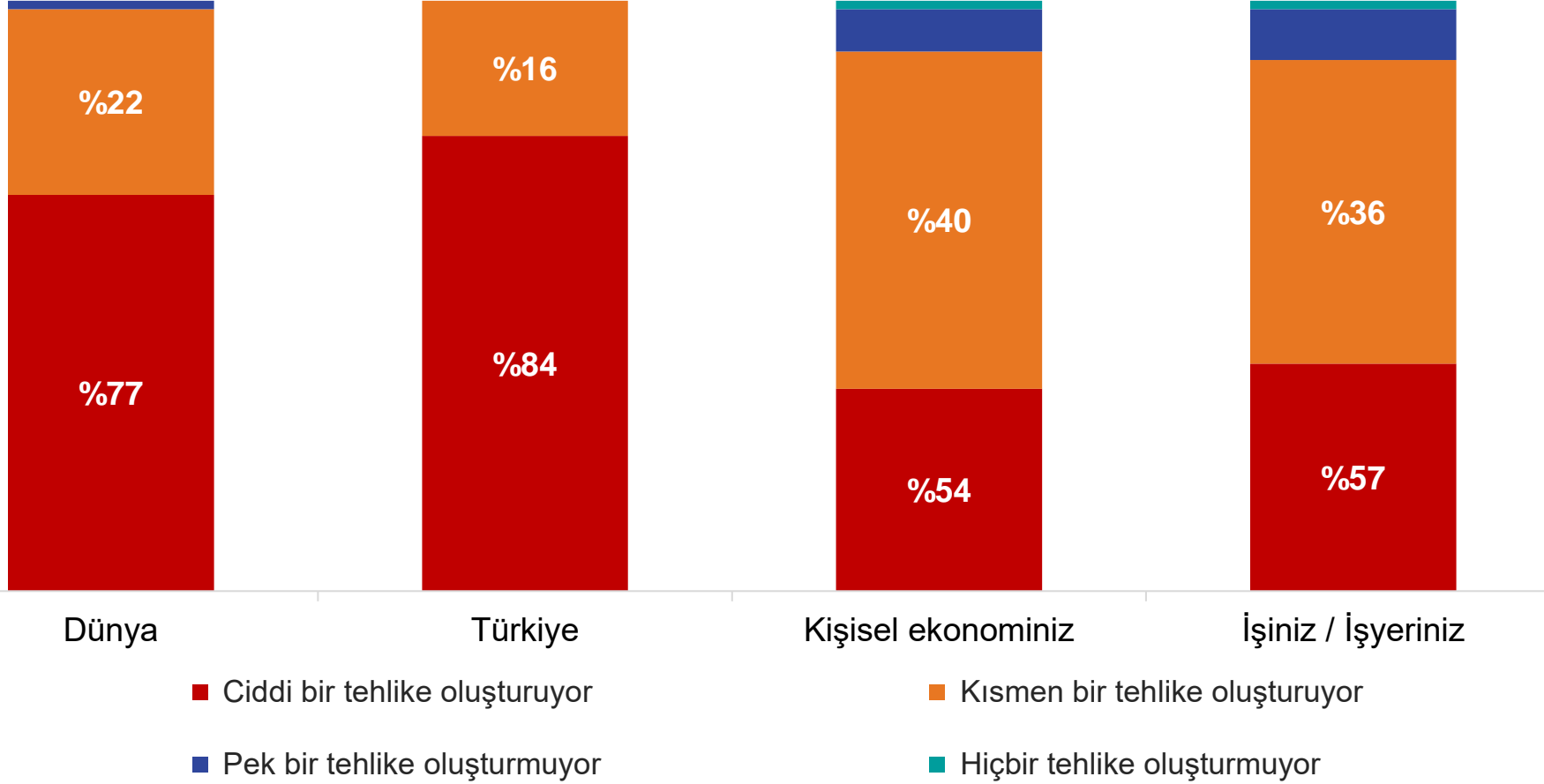
Sizce koronavirüs için ne kadar bir tehlike oluşturuyor?



Virüsün oluşturduğu tehdit algısı oldukça yüksek. Her 10 girişimciden 9'u hem dünya, hem Türkiye hem de kendileri ve aileleri için tehdit oluşturduğunu düşünüyor. Ancak kendileri ve aileleri için tehlike oluşturması konusunda ciddi bir tehlike oluşturması konusunda daha iyimserler.

Kadın Girişimcilerin bu konudaki görüşü genel kamuoyu ile benzerlik taşıyor.

VİRÜSÜN EKONOMİ ÜZERİNDEKİ TEHDİT ALGISI



Kadın Girişiciler arasında virüsün Dünya ve Türkiye ekonomisi için yarattığı ciddi tehdit yarattığı düşüncesi hakim.

Kendi kişisel ekonomileri ve iş yerleri için oluşturduğu toplam tehdit skoru %90'nın üzerinde.

n=300

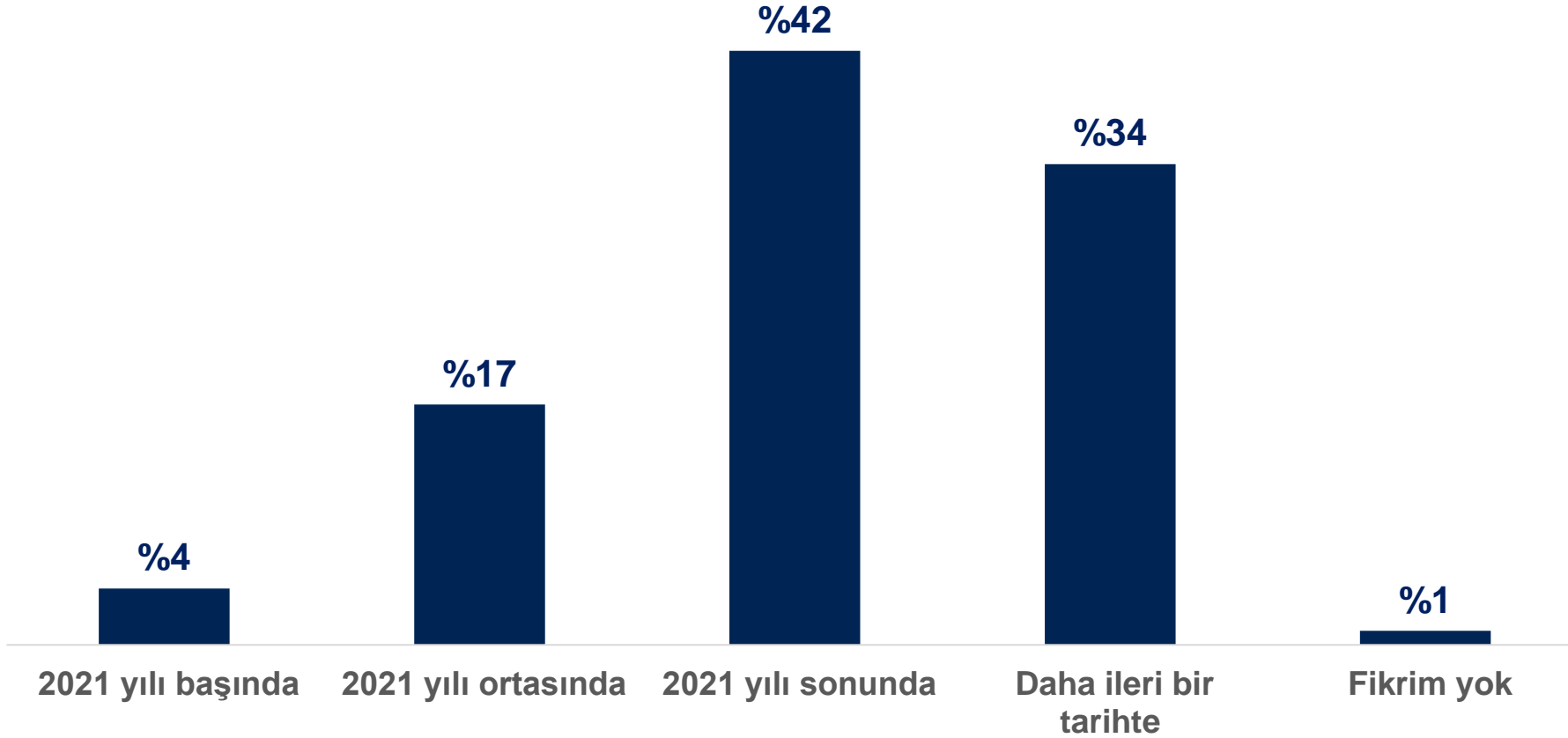
18 -

© Ipsos | Pandemiye Kadın Girişimciler – Mart 2021

Sizce koronavirüs ekonomisi için ne kadar bir tehlike oluşturuyor?



VİRÜSÜN NE ZAMAN KONTROL ALTINA ALINACAĞI



n=300

Sizce Türkiye’de koronavirüs salgınının kontrol altına alınması ne kadar sürecek?



Kadın girişimciler virüsün Türkiye’de uzun bir süre daha kontrol altına alınamayacağı görüşünde .

%42’si 2021 yılı sonunda kontrol altına alınacağını belirtirken, %34 daha uzun bir sürede kontrol altına alınacağını düşünüyor.

Kadın girişimciler salgının bu sene sona ermesi konusunda genel kamuoyundan daha umutlu .



PANDEMI DÖNEMİNDE İŞYERİ

PANDEMİ DÖNEMİNDE İŞYERİ- ÖZET

1 Pandemi döneminde işletmelerin **%76'sı** çok zorlanmış ve **%68'inin** iş hacmi daralmış

2 İşletmelerin **%56'sı**, formal veya informal kanallar aracılığıyla **borçlanmış**

3 Devletin sunduğu destek paketlerini **tümüyle yeterli** bulan hiç kadın girişimci **yok**, %61'i bu paketlerden faydalanmış.

4 Firmaların **%55'i** bu dönemde geçici olmak üzere faaliyetlerini durdurmuş

2019 CİRO PERFORMANSI

2019 CİROSU (%)

15bin TL ve daha az	13
15001 – 50000 TL	9
50001 – 100000 TL arası	9
100001 -250000 TL arası	9
250001 -500,000 TL arası	9
500001 -1,000,000 TL arası	5
1,000,001 TL-2,500,000 TL arası	9
2,500,001-5,000,000 TL arası	7
5,000,001-10,000,000 TL arası	3
10,000,001-20,000,000 TL arası	6
20,000,000 TL üzeri	8
Cevap Yok	12
Ortalama	3709515,5 TL

İşletmenizin 2019 için yıllık cirosunun hangi aralıkta olduğunu işaretler misiniz?

n=300

2017-2018-2019 PERFORMANSI (%) (n=256- cevap verenler)

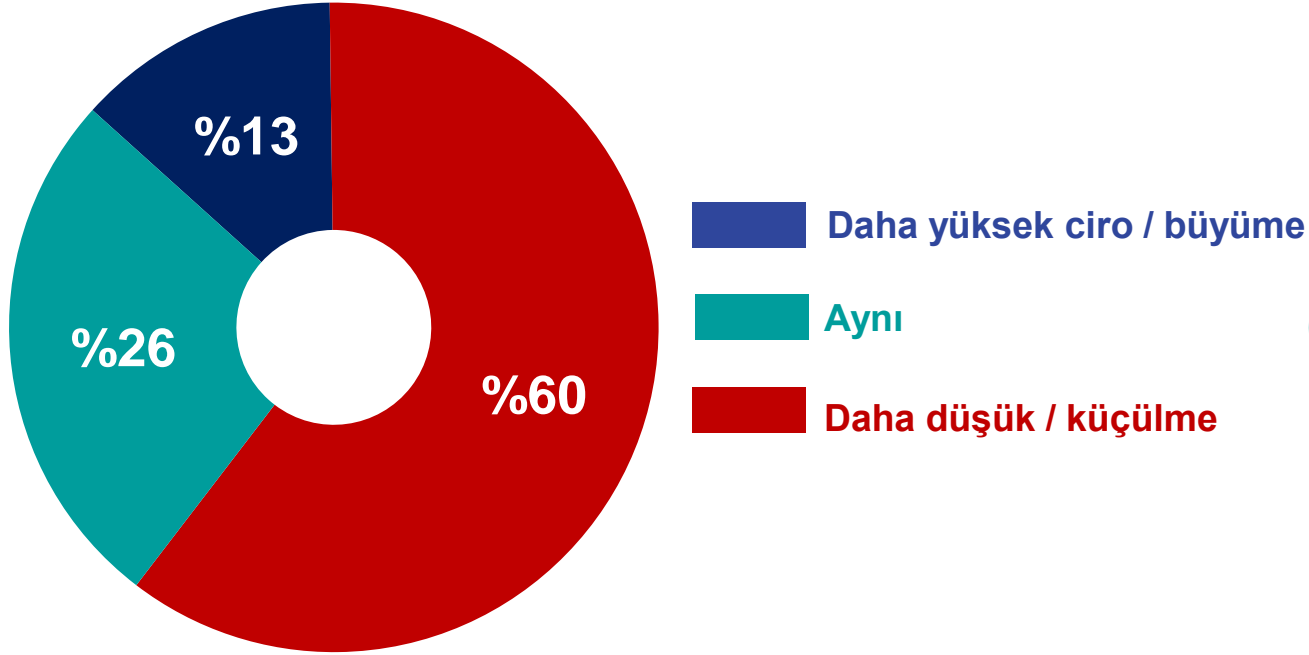


2017-2018-2019 yıllarında toplam 3 yıl içinde işletmenizin cirosunda ortalama ne kadar büyüme gerçekleşti?

2020 öncesi 3 senelik dönemde firmaların %70'i cirosal olarak büyürken %16'sı küçülmüş, %14'ünün ise ciroları ne artmış ne de azalmış.

2020 CİRO PERFORMANSI

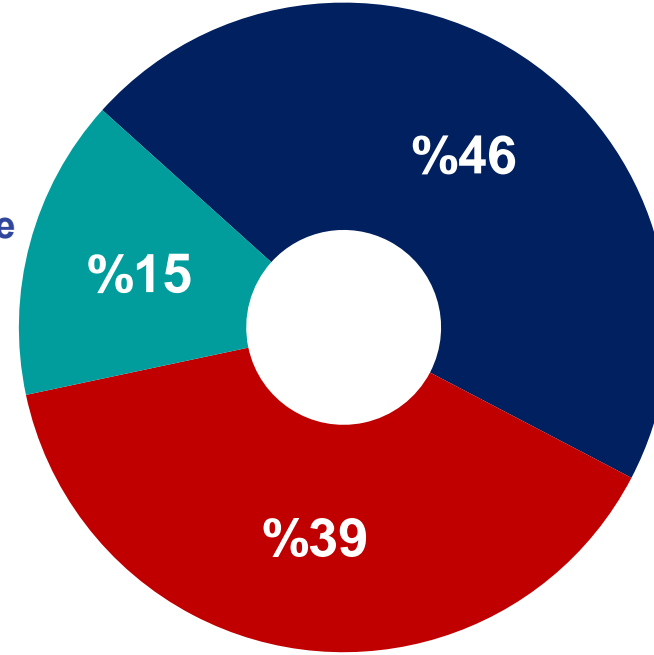
CİRO BEKLENTİSİ(%)



2020 yılı sonlanırken ciro beklentinizle şirketinizin şu anki durumu konusunda bir değerlendirme yapabilir misiniz?

2019 YILI CİROSUNA GÖRE (%)

n=262- cevap verenler



2020 yılında girişiminizin cirosunda 2019 yılına kıyasla ortalama ne kadar büyüme gerçekleşmesini bekliyorsunuz?

Pandeminin ilk senesinin sonunda firmaların %60'ı 2020 için öngörülen cironun altında bir ciro ile kapatmış. 3 büyük il dışındaki illerdeki işletmelerde bu oran %70'e yükseliyor.

Her 10 firmadan 4'ü ise 2020 cirolarının 2019 cirosunun altında olacağını belirtiyor. 250bin TL'den daha düşük ciroya sahip işletmelerde küçülme beklentisi daha yüksek.

n=300

KARLILIK

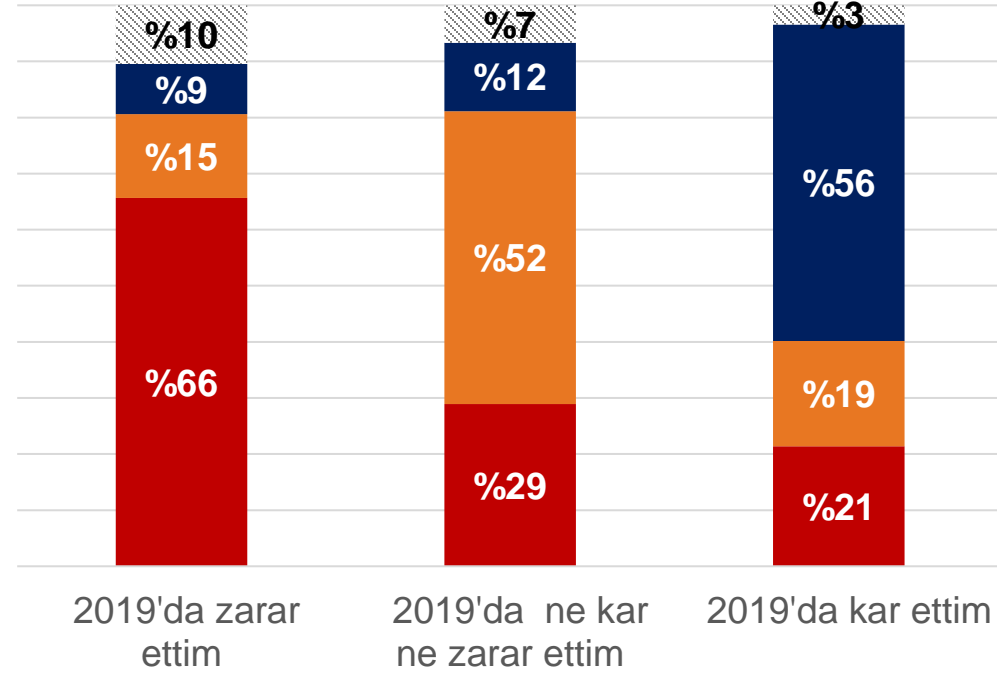
2019 sonu kar / zarar durumu n=274 (cevap verenler)

Zarar ettim	24%
Ne kar ne zarar ettim	33%
Kar ettim	43%

2020 sonu kar / zarar durumu n=276 (cevap verenler)

Zarar edeceğim	37%
Ne kar ne zarar edeceğim	32%
Kar edeceğim	32%

2019 yılında KAR / ZARAR EDENLERİN 2020 BEKLENTİSİ n=274 (cevap verenler)



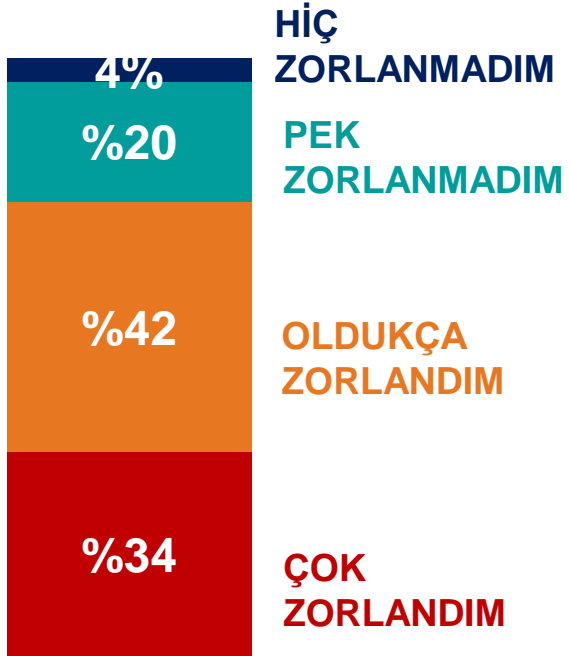
- ▨ Cevap vermek istemiyorum
- Kar edeceğimi düşünüyorum
- Ne kar ne zarar edeceğimi düşünüyorum
- Zarar edeceğimi düşünüyorum

2019 yılında 10 firmadan 4'ü kar ederken, %24'ü seneyi zararla kapatmış. 50bin TL altı ciroya sahip işletmelerde zarar etme durumu daha yüksek

Firmaların %37'si 2020 yılını zarar ile kapatacağı düşüncesinde.

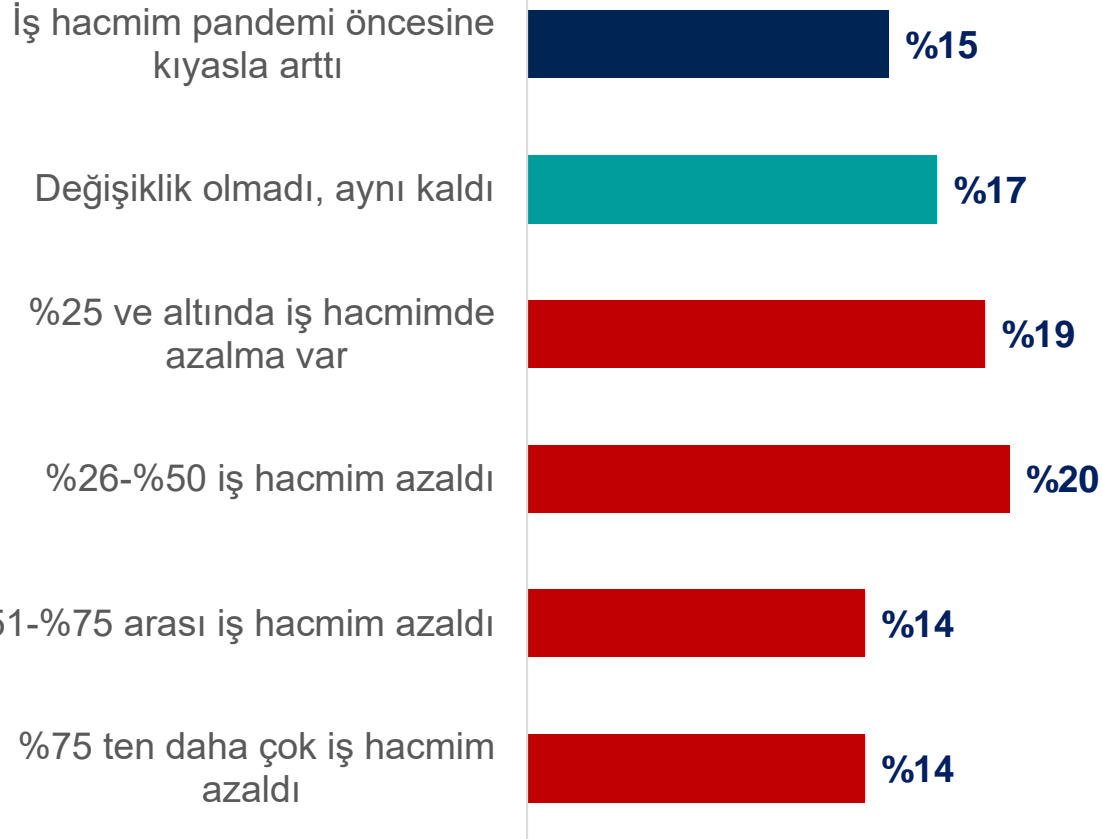
2019 yılında zarar eden firmaların çoğunluğu 2020 yılını da zararla kapatacağını belirtiyor.

PANDEMİNİN ETKİSİ



Pandemi döneminde işletmenizin ekonomik açıdan zorlanıp zorlanmadığını belirtir misiniz?

n=300



Pandemi başladığından bu yana iş hacminizde herhangi bir artış, azalış oldu mu veya aynı mı kaldı?

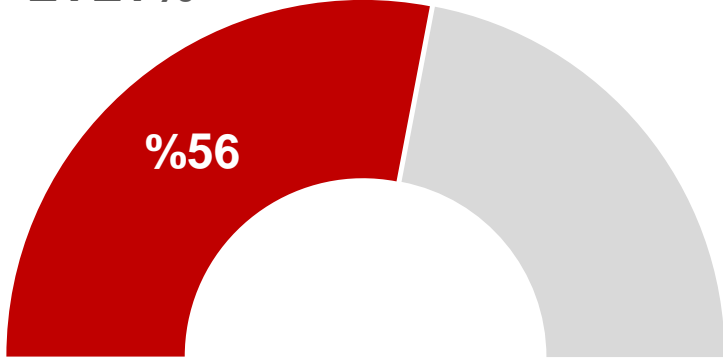
Girişimcilerin 1/4'ü hariç Pandemi döneminde ekonomik açıdan zorlandığını belirtiyor. Son 5 sene içinde kurulan ve özellikle 50bin TL'den daha düşük ciroya sahip işyerleri daha fazla zorlanmış.

Ve bu dönemde %68'inin iş hacimleri azalmış. İş hacimlerinin yarısından fazlasını kaybedenlerin oranı %28.

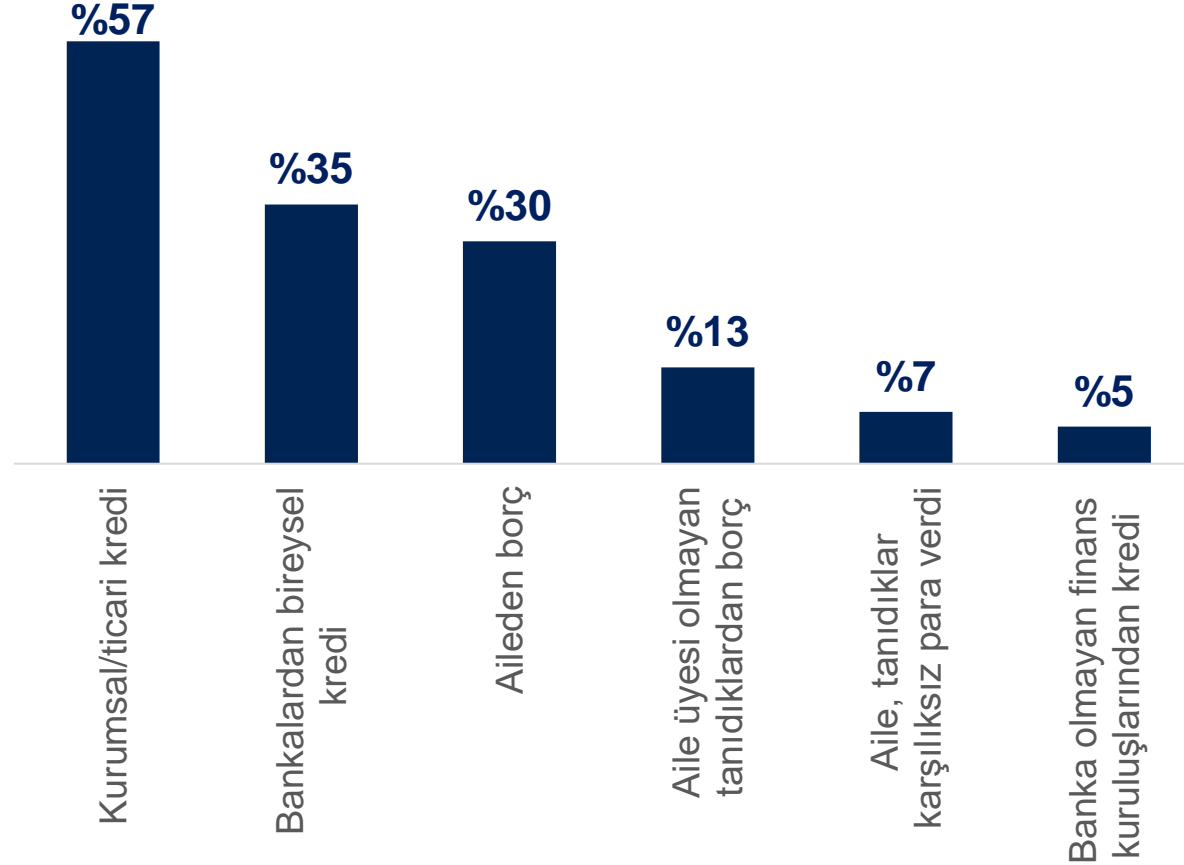
BORÇLANMA

BORÇ ALANLAR (%) n=168

EVET%



Pandemi başladıktan bu yana herhangi bir yerden kredi ya da borç aldınız mı?



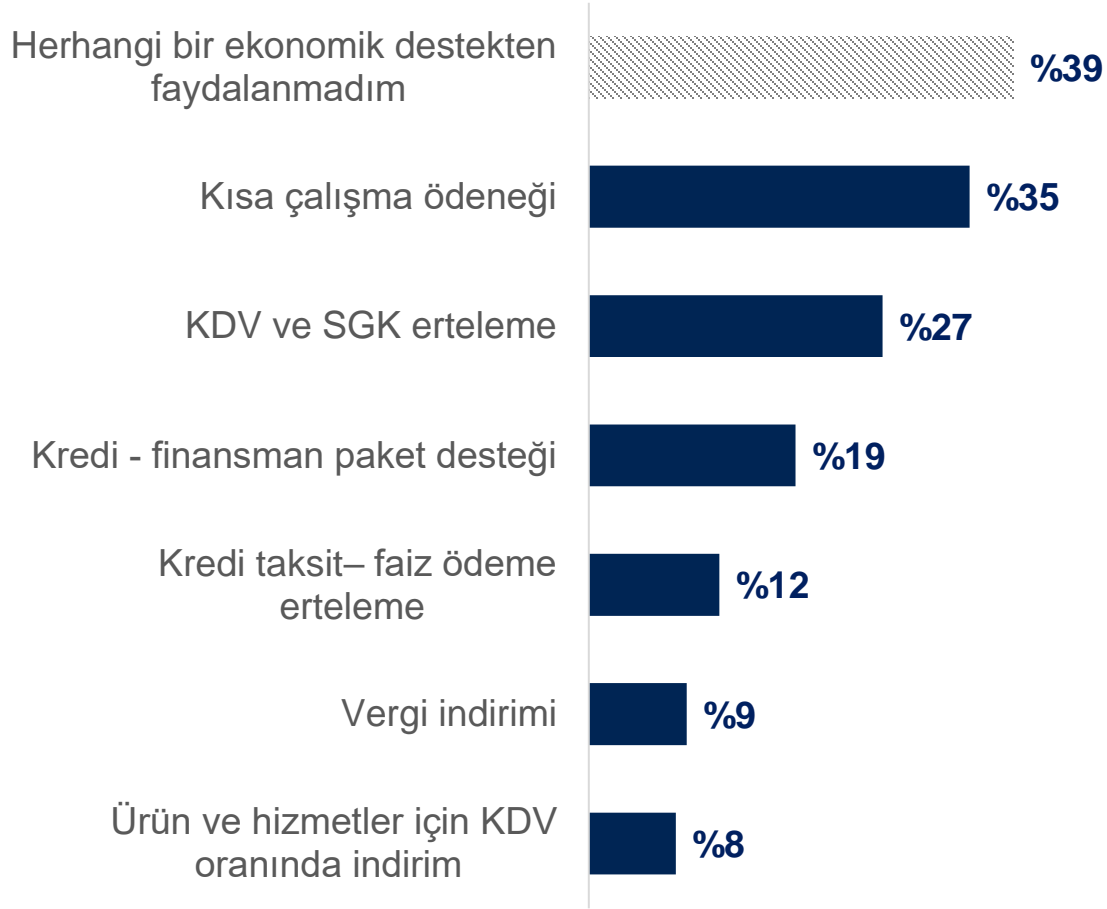
Kimden ya da nereden borç ya da kredi aldınız?

Bu dönemde borçlanma oldukça yüksek. 3 büyük il dışındaki illerde faaliyet gösteren firmalarda borçlanma oranı daha yüksek.

Firmaların yarısından fazlası kurumsal / ticari kredi, bankalardan bireysel kredi ve / veya ailelerinden para alarak borçlanmış durumda. 50bin TL altında ciroya sahip işletmelerin ailelerinden borç alma oranı %51.

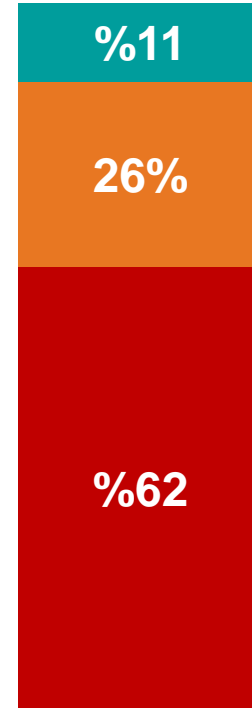
n=300

DEVLETİN SUNDUĞU DESTEK PAKETLERİ



Pandemi nedeniyle devletin işletmelere yönelik sunduğu hangi ekonomik desteklerden faydalandınız?

n=300



KİSMEN YETERLİ

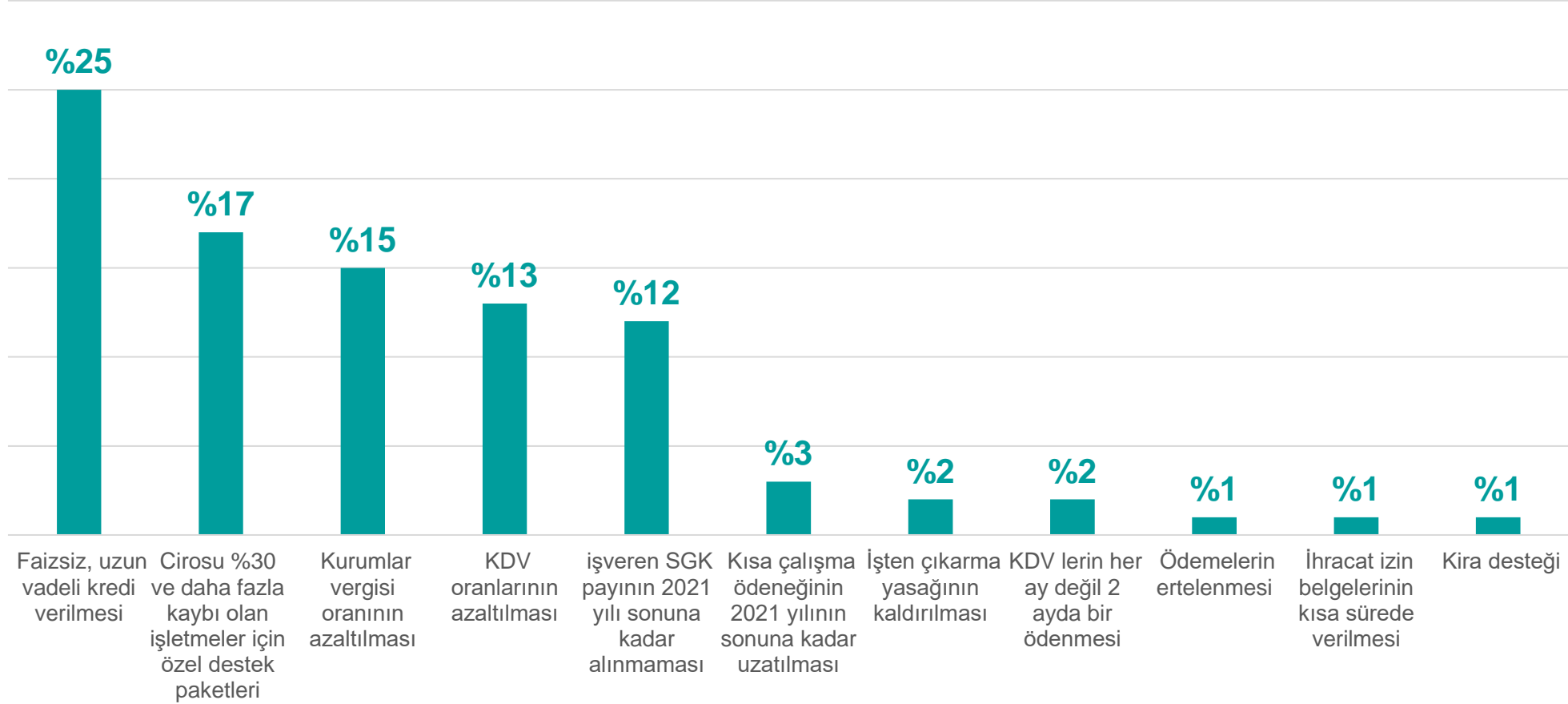
PEK DEĞERLİ DEĞİL

HİÇ YETERLİ DEĞİL

Siz devletin pandemi nedeniyle işletmelere sunduğunu bu ekonomik destek paketini yeterli buluyor musunuz?

10 girişimciden 6'sı bu dönemde devletin işletmelere sunduğu ekonomik destek paketinden yararlanmış durumda. Kısa çalışma ödeneği ve KDV /SGK erteleme en fazla kullanılan destek paketleri. Ancak bu paketler yeterli bulunmuyor. Paketi tamamen yeterli bulan hiç kadın girişimci yok, sadece %11'lik bir kesim kısmen yeterli olduğu görüşünde.

DEVLETTEN BEKLENEN DESTEK



n=297 – faaliyete devam eden ya da geçici olarak kapatan

Bir kadın girişimci olarak işletmenizin pandemi sonrası büyümesini sağlayabilmek için hükümetten en büyük beklentinizi belirtir misiniz?

Pandemi sonrası işletmelerin tekrar büyümeye geçebilmeleri için hükümetten en büyük beklentileri uzun vadeli faizsiz kredi verilmesi, ciro kaybı %30'un üzerinde olan firmalara özel destek paketleri, kurumlar vergisinin azaltılması, KDV oranlarının indirilmesi ve SGK payının yıl sonuna kadar alınmamasıdır.

İSTİHDAM

KADIN çalışan sayısı

ARTTI	AZALDI	AYNI KALDI
%15	%15	%70

ERKEK çalışan sayısı

ARTTI	AZALDI	AYNI KALDI
%10	%15	%75

n=268 – 1 den fazla çalışanı olan işletmeler



Pandemi döneminde çalışanlarınızın bir bölümü veya tamamıyla ilgili herhangi bir düzenleme yaptınız mı?

Kadın ya da erkek çalışan sayılarında değişim benzer.

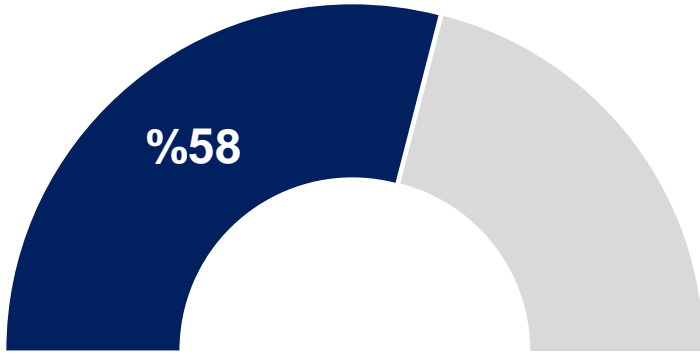
Pandemi döneminde girişimcilerin $\frac{3}{4}$ 'ü çalışanlarına yönelik bir düzenleme yapmış.

Kısa çalışma ödeneğine başvuran işletmelerin oranı %33'tür.

Evden çalışma ya da esnek çalışma firmaların bu dönemde tercih ettiği bir çalışma sistemi olmuş.

ONLINE HİZMET SUNUMU

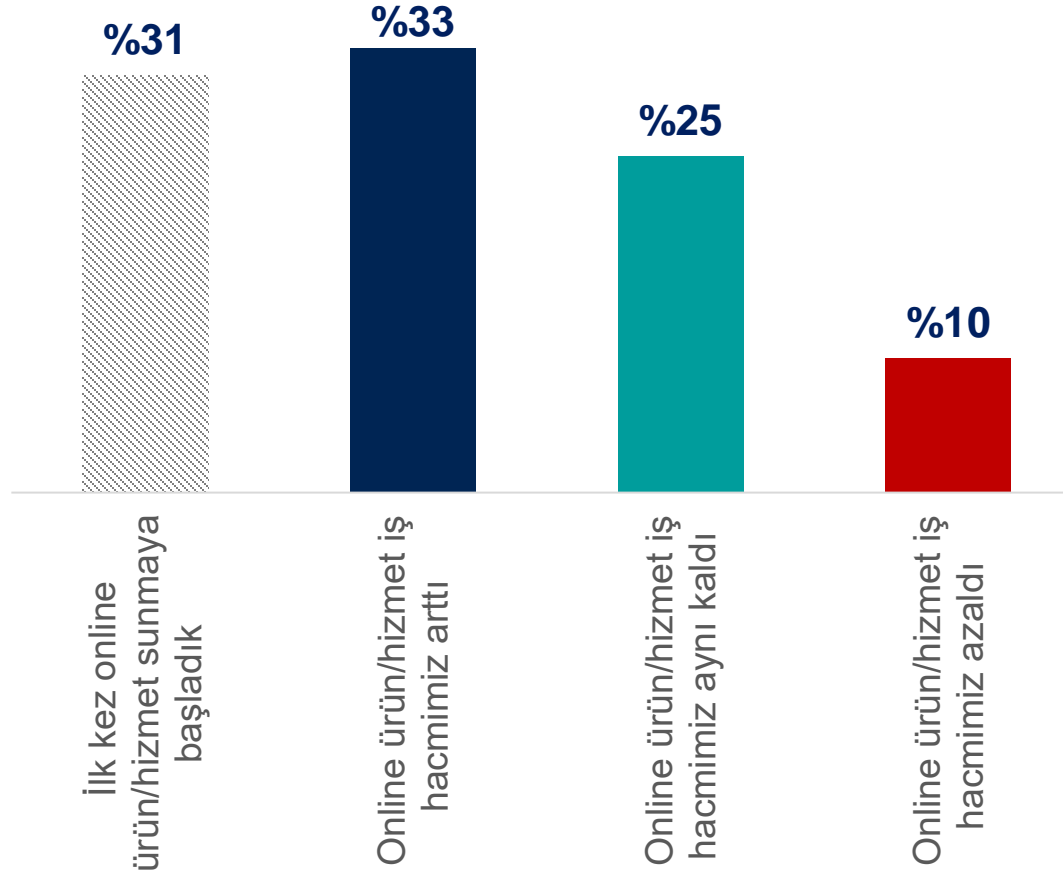
EVET%



Şu anda online hizmet verip vermemenizden bağımsız olarak, online hizmet verebilecek bir iş alanınız var mı?

n=300

ONLINE HİZMET / ÜRÜN SUNANLAR n=178



Pandemi başladığından bu yana online ürün/hizmet iş hacminiz arttı mı, azaldı mı yoksa aynı mı kaldı?

İşletmelerin %58'inin iş alanı online hizmet sunmaya uygun işletmeler. 3 büyük ilde faaliyet gösteren ve daha düşük ciroya sahip işletmeler online hizmet sunmaya daha uygun.

Bu işletmelerin %31'i Pandemi ile birlikte bu sene ilk kez online hizmet sunmaya başlamış.

Online hizmet / ürün sunan firmaların sadece %10'unun iş hacimleri azalmış.

FİRMALARIN FAALİYET DURUMU

Şu anda işletmeniz faaliyet gösteriyor mu?

%90 faaliyete devam ediyor

%10 (n=29) faaliyete devam etmiyor

3 firma kalıcı olarak faaliyetlerini durdurmuş
26 firma geçici olarak
Ortalama 21 hafta

Peki pandemi başladığından bu yana işletmenizin faaliyetlerini geçici olarak hiç durdurdunuz mu?

n=271

Kaç hafta süreyle işletmeniz kapalı kaldı?

51%

Evet

49%

Hayır

Ortalama 11 hafta

Peki şu anda işletmenizin faaliyetlerini geçici olarak durdurdunuz mu yoksa işletmenizi kalıcı olarak mı kapattınız?

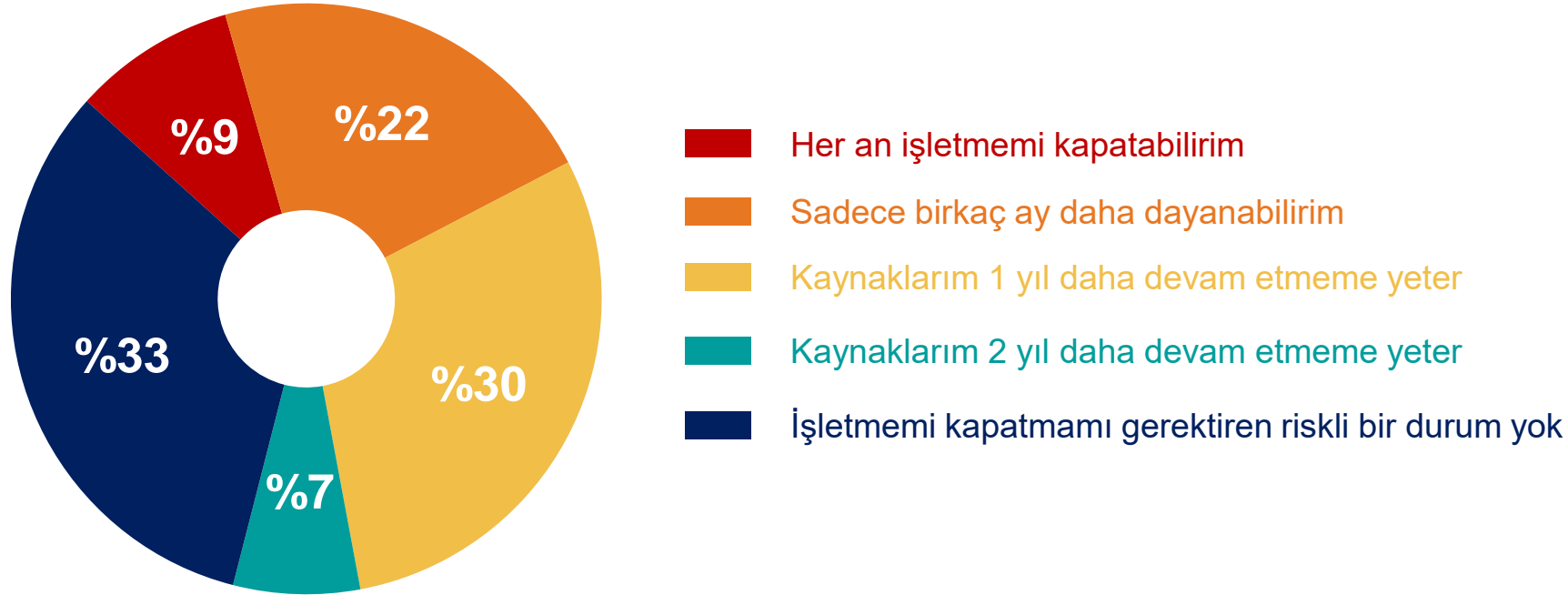
Kaç haftadır işletmeniz kapalı?

Kadın girişimcilerin %55'i (n=165) geçici olarak firmalarını kapatmış. Kapanan firmalar 3 büyük il dışındaki illerde faaliyet gösteren ve daha düşük ciroya sahip işletmeler.

Pandemi döneminde iş yerini kapatıp tekrar açan firmalar ortalama 11 hafta kapalı kalmış.

Geçici kapatıp hala açılmayan firmalar ise ortalama 21 haftadır faaliyet göstermiyor.

EKONOMİK FAALİYETE DEVAM ETME PLANI

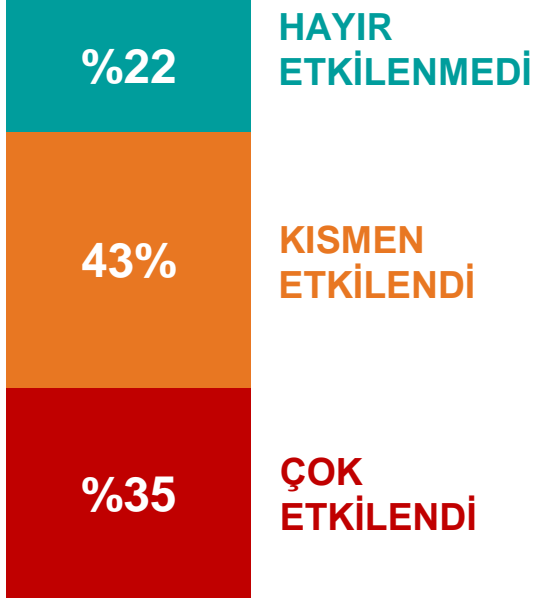


Pandemi bu şartlarda devam ederse işletmenizin faaliyetlerine devam etmesine ilişkin aşağıdaki ifadelerden sizin durumuzu hangisi en iyi yansıtır?

n=297 – faaliyete devam eden ya da geçici olarak kapatan

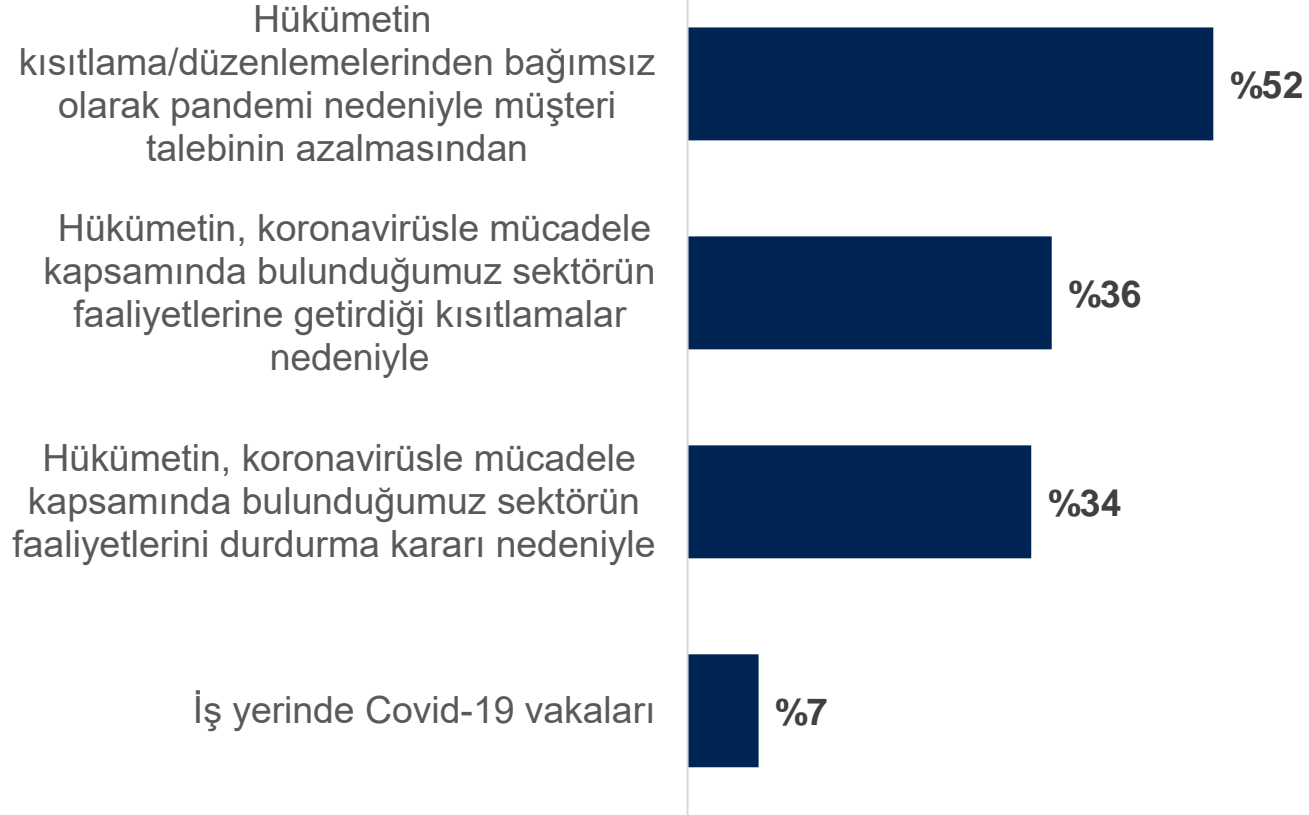
Şu an faaliyet gösteren ya da geçici olarak kapalı işletmelerin %9'u her an , %22'si ise bir kaç ay sonra işyerini kapatmak zorunda kalacağını belirtiyor. 250bin TL 'den daha düşük ciroya sahip işletmelerde bu risk daha yüksek.

FAALİYETLERİ GEÇİCİ DURDURMA NEDENİ



Hükümetin salgınla mücadele kapsamında sektörel olarak aldığı kısıtlama kararlarından sizin işletmeniz etkilendi mi?

n=300

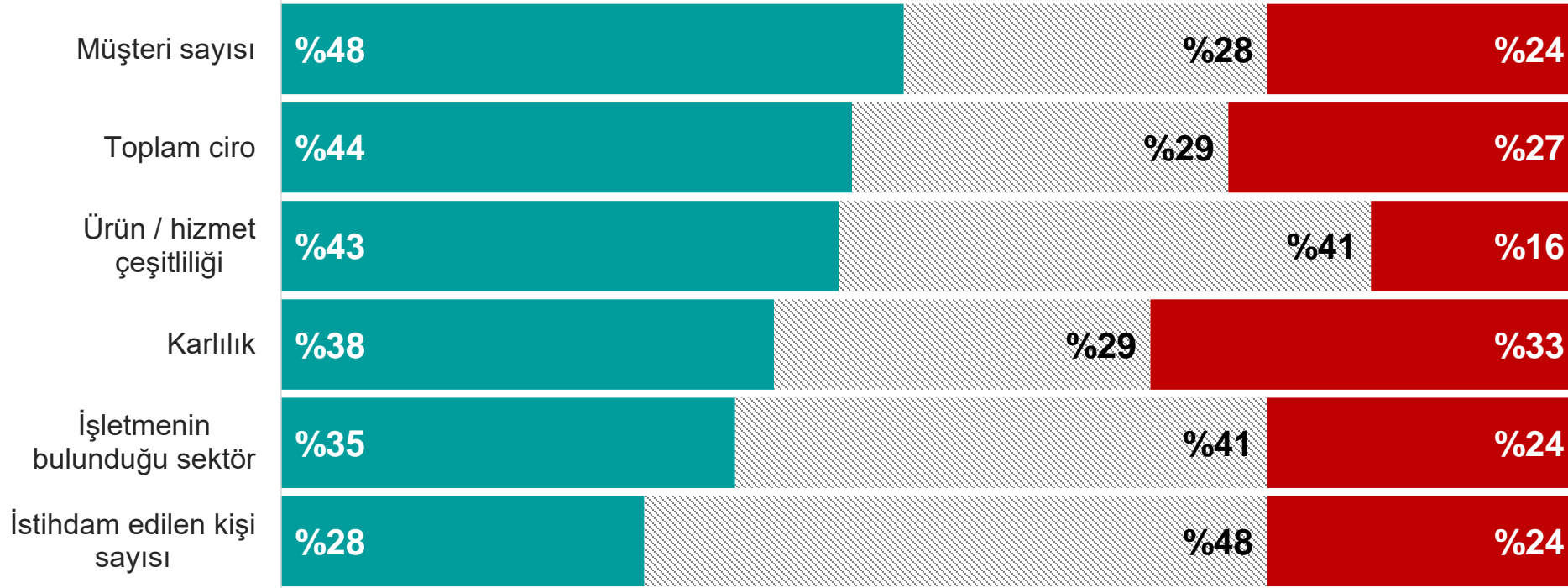


İşletmenizin faaliyetlerini geçici olarak durdurmanızın nedenlerini belirtir misiniz? (n=165)

Hükümetin salgınla mücadele kapsamında aldığı kısıtlama kararlarından girişimlerin çoğunluğu etkilenmiş durumda. 3 büyük il dışındaki işletmeler bu kararlardan daha fazla etkilenmiş

Geçici olarak işletmelerini kapatanlar da müşteri talebinin azalmasının yanısıra hükümetin salgın ile mücadele uygulamaları girişimcilerin işletmelerine geçici olarak ara vermelerine neden olmuş.

GELECEK BEKLENTİSİ



■ Büyüme / artış beklentim var

▨ Herhangi bir değişiklik beklentim yok

■ Küçülme/ azalış beklentim var

n=297 – faaliyete devam eden ya da geçici olarak kapatan

Gelecek 12 ayı düşündüğünüzde işletmeniz açınızdan aşağıda yer alan çeşitli alanlardaki beklentiniz nedir?

Kadın girişimciler önümüzdeki 1 sene için müşteri sayısı, ciro ve ürün / hizmet çeşitliliği konusunda daha iyimserken, karlılık konusunda daha kötümser bir beklentiye sahip.



PANDEMİ DÖNEMİNDE GÜNLÜK HAYAT

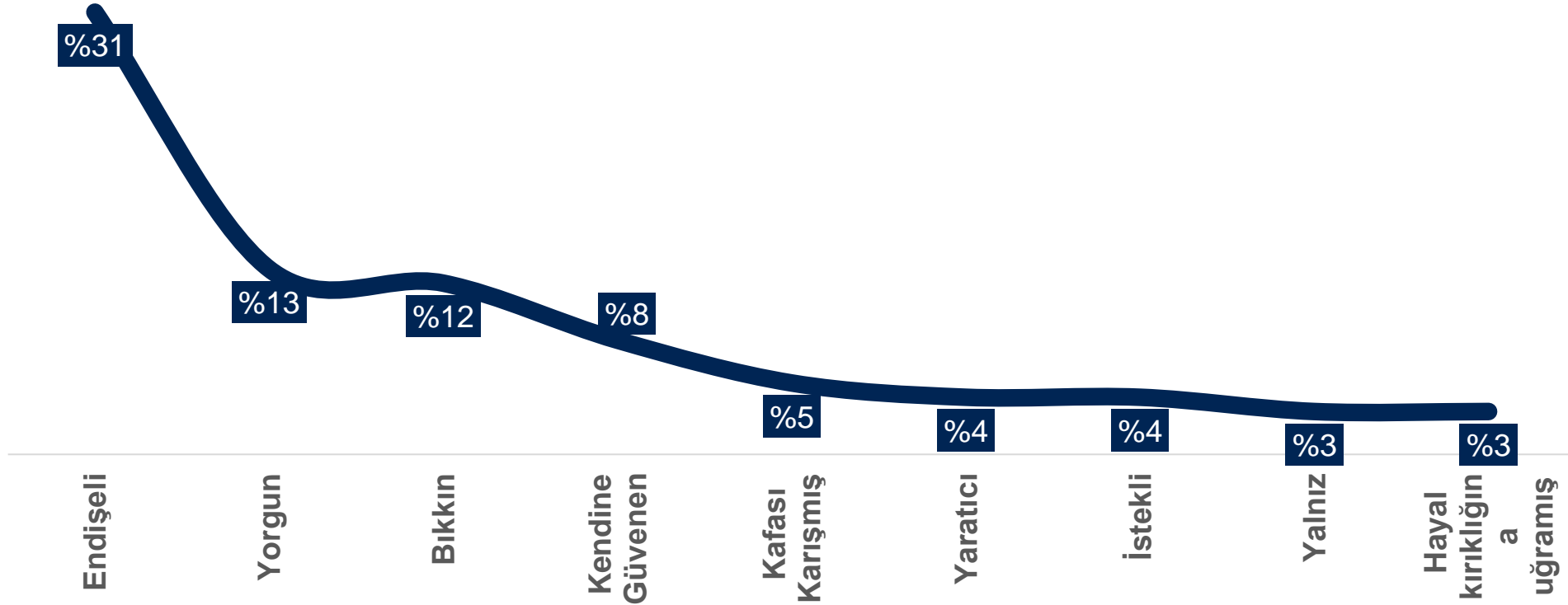
PANDEMİ DÖNEMİNDE GÜNLÜK HAYAT- ÖZET

1 **Endişe** en yoğun hissedilen duygu

2 Ailelerinin koronavirüse yakalanmasının yanısıra **işyerlerinin** pandemiden **olumsuz** etkilenecek olması en fazla endişelenilen konular.

3 Ve bu dönemde **ev işleri, yemek yapma ve çocuk bakımı** gibi görev ve sorumluluklara daha fazla vakit harcıyorlar

EN YOĞUN HİSSEDİLEN DUYGU

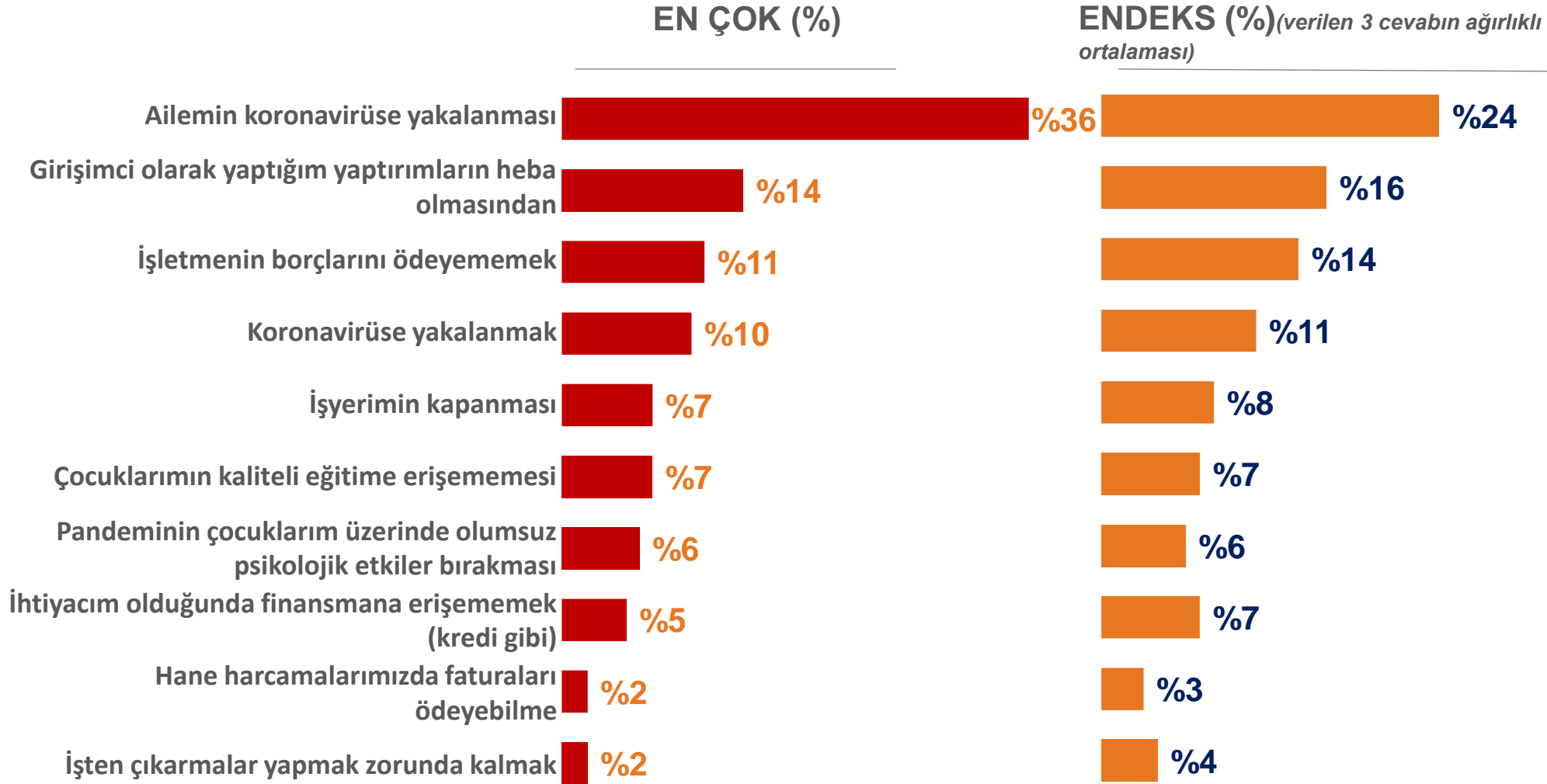


Endişe, yorgunluk ve bıkkınlık toplumun genelinde de olduğu gibi kadın girişimcilerin de genel ruh hali.

Son günlerde kendinizi nasıl hissediyorsunuz?

n=300

ENDİŞE DUYULAN KONULAR



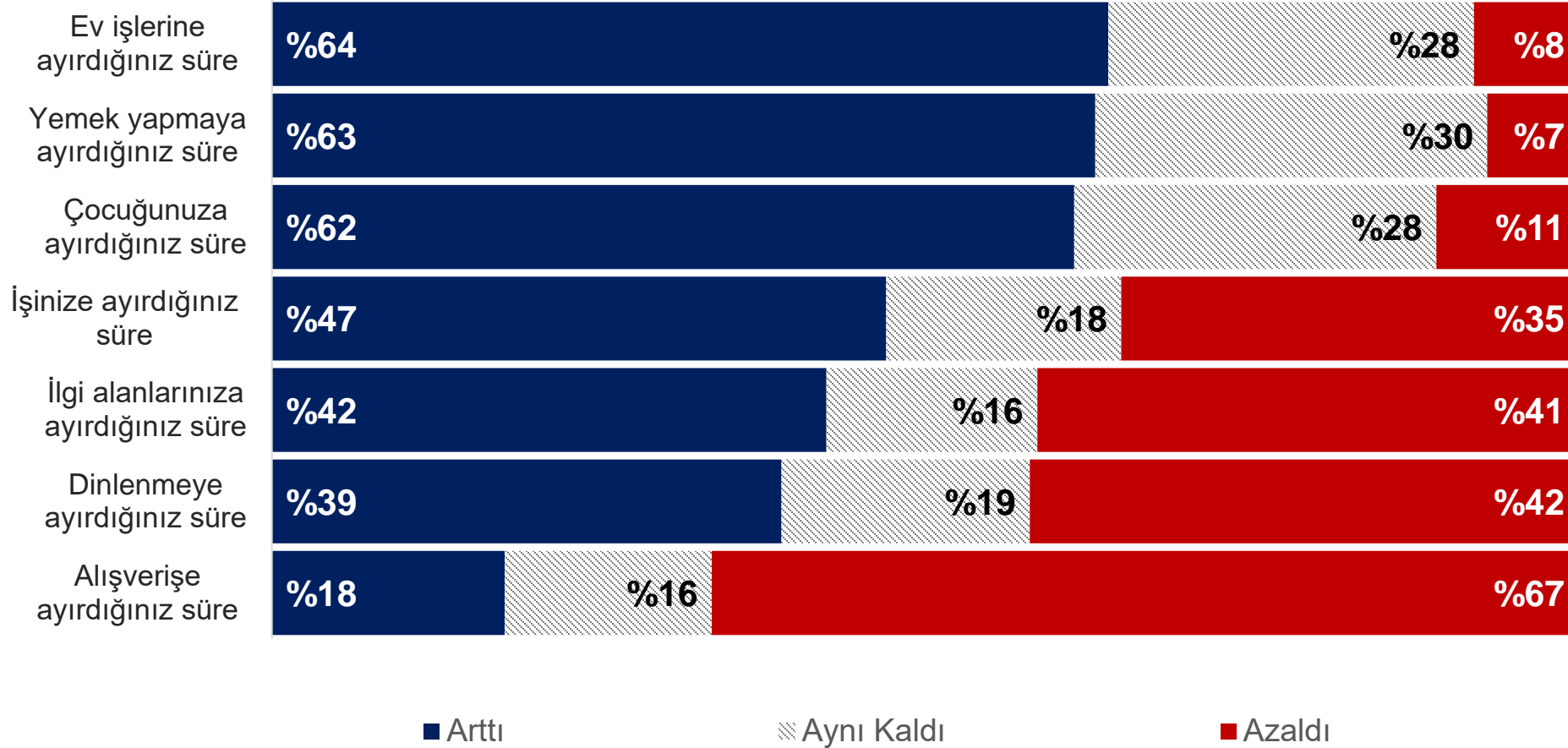
Pandemi döneminde en çok endişelenilen konu aile bireylerinden birinin koronavirüse yakalanması. Bu endişeyi işyerlerine yönelik olumsuz durumlar takip ediyor;

- Yatırımların heba olması,
- İşletmenin borçlarını ödeyememek,
- İşyerinin kapanması

n=300

Pandemi başladığından bu yana aşağıdaki konulardan en fazla endişe duyduğunuz 3 konuyu sıralar mısınız?

GÜNLÜK HAYATTA ZAMAN KULLANIMI



n=300

Pandemi öncesi dönemle kıyasladığınızda, aşağıdaki konularda hayatınızda bir değişim oldu mu yoksa aynı mı kaldı?

Kadın girişimcilerin bu dönemde kendilerine ayırdıkları vakit azalırken, ev işleri, yemek ve çocuk bakımı gibi ev içi görev ve sorumluluklara daha fazla vakit ayırmak zorunda kalmışlar.

Ayrıca her 10 kadından 5'in işe ayırdığı süre artarken 4'ünün azalmış.